

Clasamentul performanței bancare din Republica Moldova

Autor: Dumitru Pîntea

Septembrie 2017

Introducere

Într-o economie modernă orice persoană sau agent economic, la un moment dat, interacționează cu sectorul bancar și activitatea unei bănci. Fie că e vorba de un credit, un depozit, un cont bancar sau mijloc de plată, băncile sunt cele care pun la dispoziție infrastructura necesară realizării acestora. În condițiile în care economia reală și mediul bancar au devenit tot mai interdependente, supravegherea și reglementarea prudențială a băncilor devine o măsură iminentă pentru asigurarea rezilienței și capacității de reacție la evenimente extreme. Mai mult ca atât, nimeni nu poate nega importanța băncilor în cadrul sistemului economic, rezultatele și performanțele acestora oglindind practic stabilitatea mediului financiar național și bunăstarea unei economii.

Anume caracterul lor sistemic presupune verificarea punctuală a modului în care sunt respectate regulile prudențiale, normele de contabilitate și riscurile la care se expun. În acest sens, pentru a scoate în evidență rezultatele generate într-o anumită perioadă de timp și pentru a anticipa manifestarea unor riscuri, periodic, atât Banca Națională a Moldovei (BNM) cât și băncile individual, calculează o serie de indicatori prudențiali. În esență, calcularea și evaluarea unor indicatori permite aprecierea realizării obiectivului de bază a afacerii bancare, respectiv obținerea unor venituri acceptabile și sustenabile în timp în condițiile minimizării riscurilor. Chiar dacă teoretic activează în același mediu economic, performanțele generale sau cele specifice sunt diferite de la o bancă la alta. De cele mai multe ori intervine modelul de business care este promovat, interesul acționarilor sau strategia de dezvoltare aplicată de organul executiv. De asemenea, din perspectiva nivelului de reglementare, condițiile de activitate diferite pot influența semnificativ rezultatul unor indicatori. Spre exemplu, instituirea unui regim de monitorizare intensivă sau a unui de intervenție timpurie, pot produce efecte importante asupra activității generale a băncii, asupra nivelului de risc asumat și implicit - asupra rezultatelor generate.

În scopul evaluării obiective, comparării și informării opiniei publice asupra rezultatelor generate de băncile autohtone, Expert-Grup a elaborat Clasamentul performanței bancare. Acesta se dorește a fi un instrument credibil de informare a publicului larg privind situația în sector, prin compararea rezultatelor unor indicatori financiari și evaluarea lor în baza unor valori de referință (benchmark). Clasamentul are la bază o serie de indicatori care prezintă într-o manieră uniformă și cuprinzătoare situația privind gradul de adecvare a capitalului, nivelul de lichiditate, calitatea activelor, profitabilitatea și cota de piață pe cele mai importante segmente. Totodată, prin intermediul setului de indicatori utilizați putem aprecia caracterul politicii de management a fiecăreia dintre bănci: fie aceasta este una conservatoare, orientată în mare parte spre menținerea indicatorilor înalți de lichiditate și minimizare a riscurilor, fie promovează o politică de creditare mai activă, ceea ce implică și asumarea unor riscuri mai mari.

Un asemenea clasament poate fi util atât publicului larg, cât și înseși băncilor comerciale, care l-ar putea utiliza în calitate de sursă analitică independentă și utilă pentru informarea deciziilor de politică bancară. Subliniem faptul că atât datele utilizate cât și indicatorii calculați nu reprezintă secret comercial, sursa acestora fiind rapoartele financiare publicate de băncile comerciale pe paginile web ale acestora și rapoartele lunare compilate de BNM. Totodată, menționăm că clasamentul nu are menirea să ateste care bănci sunt „bune”/„rele”, ci doar să compare performanțele acestora, în limitele metodologiei utilizate, respectiv în baza valorii de referință înregistrate de sectorul bancar la nivel agregat.

Element important, Clasamentul performanței bancare nu este un indicator pentru adoptarea deciziilor de plasare a economiilor sau atragere a finanțărilor. Astfel, acesta reprezintă mai degrabă o sursă de informare asupra rezultatelor generate de fiecare bancă în parte în funcție de nivelul mediu generat de sectorul bancar la nivel agregat.

Metodologia de calcul

În vederea evaluării obiective a performanțelor fiecărei bănci comerciale în parte, Expert-Grup a elaborat Clasamentul în baza a 11 indicatori grupați în câte 5 categorii: capital, lichiditate, calitatea activelor, profitabilitate și indicatori de piață. În cadrul analizei, acești indicatori prezintă performanțele financiare generate de bănci la finalul fiecărui trimestru, performanțe care reprezintă date cu caracter public. De asemenea, anume aceste categorii de indicatori pot caracteriza situația per ansamblu a oricărei bănci, punctând criteriile la care banca excelează și accentuând, în același timp, compartimentele mai puțin performante.

Poziția fiecărei bănci în clasament a fost stabilită conform următoarelor etape:

1. Colectarea din rapoartele financiare ale băncilor a indicatorilor privind activitatea economico-financiară prezentați în tabelul nr.3 (Anexa 1);
2. Normalizarea fiecărui indicator în dependență de valoarea de referință (tabelul nr.5). Totodată, indicatorii care au impact negativ asupra valorii finale se scad din 1 (1 minus valoarea normalizată a indicatorului).
3. Calcularea, pentru fiecare bancă a unei valori pentru fiecare compartiment în parte, tabelul nr.1.
4. Calcularea valorii finale prin sumarea valorilor obținute la etapa precedentă.

Normalizarea indicatorilor are loc în baza unui nivel de referință (benchmark) stabilit pentru fiecare indicator în parte. Procesul de normalizare presupune împărțirea rezultatului unui indicator la valoarea de referință, astfel stabilindu-se distanța dintre aceste două valori. Ținând cont că în cadrul sectorului bancar autohton activează bănci mari și bănci mici, nivelul de referință pentru indicatorii calitativi și cei cantitativi a fost stabilită în baza mediei înregistrate în sector. În aceste condiții menționăm că alegerea mediei drept valoare de referință permite ca aceasta să fie un nivel caracteristic sectorului bancar autohton.

Clasamentul performanței bancare

Tabelul nr.1 Clasamentul performanței bancare, situația la sfârșitul lunii august 2017

Denumirea băncii	Poziția în clasament, Sep:17	Valoare de rating	Capital	Lichiditate	Calitate Active	Profitabilitate	Indicatori de piață
B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A.	 → 1	5.9	0.9	0.5	0.1	1.2	3.2
B.C. „Mobiasbanca” S.A.	 → 2	4.5	0.9	0.5	0.4	1.3	1.4
B.C. „Moldindconbank” S.A.	 → 3	4.3	0.9	0.5	-0.7	1.4	2.2
B.C. „Victoriabank” S.A.	 → 4	3.8	0.8	0.6	-0.4	0.9	1.8
B.C. „FinComBank” S.A.	 → 5	3.1	0.9	0.5	0.7	0.6	0.4
B.C. „ProCredit Bank” S.A.	 → 6	3.0	1.0	0.5	0.6	0.4	0.5
B.C. „EuroCreditBank” S.A.	 ↑ 7	2.9	1.0	0.6	0.8	0.5	0.1
B.C. „Energbank” S.A.	 → 8	2.8	1.0	0.5	0.0	0.9	0.4
B.C. „Comertbank” S.A.	 → 8	2.7	1.0	0.6	0.5	0.5	0.2
BCR Chisinau S.A.	 → 10	2.6	1.0	0.8	0.3	0.4	0.2
B.C. „Eximbank” S.A.	 ↓ 11	2.1	1.0	0.6	-0.4	0.3	0.6

Sursa: Calculele autorului în baza rapoartelor financiare ale băncilor comerciale

Prezentarea rezultatelor tuturor indicatorilor permite vizualizarea unui tablou de ansamblu asupra performanțelor generate de fiecare bancă în parte. Astfel, tabelul nr.1 prezintă într-un mod grafic contribuția fiecărui compartiment la valoarea finală. Totodată tabelul nr.2 prezintă rezultatele fiecărui indicator din fiecare compartiment, respectiv nivelul indicatorului în raport cu nivelul de referință înregistrat în întreg sectorul bancar.

Culoarea galbenă accentuată reprezintă o depășire a nivelului mediu în timp ce culoarea galbenă deschisă este caracteristică unui nivel sub cel de referință. Anume această formatare permite identificarea în același timp a compartimentelor la care băncile excelează și la care nu.

În urma aplicării metodologiei prezentate în capitolul precedent, performanțele băncilor comerciale la sfârșitul lunii august 2017 se prezintă în felul următor. Topul este condus de 4 bănci de importanță sistemică pentru sistemul financiar național - B.C. Moldova-Agroindbank (MAIB), urmată B.C. Mobias-Banca, B.C. Moldindconbank (MICB) și B.C. Victoriabank. Rezultatele acestor bănci se mențin constante și în limitele agreeate pentru majoritatea indicatorilor calculați. În mod particular, aceste bănci excelează la compartimentul profitabilitate și indicatori de piață, ceea ce denotă o acoperire semnificativă a cererii de servicii bancare existente. De asemenea, indicatorii privind capitalul și cei de lichiditate se situează în apropiere de media înregistrată în sector, dar puțin peste limitele recomandate de literatura bancară, fapt ce poate genera la un anumit moment costuri de oportunitate. Totodată, o influență negativă asupra rezultatelor finale la MAIB MICB și VB este generată de indicatorii ce caracterizează calitatea activelor, or volumul de credite neperformante este peste media înregistrată în sector, iar acest fapt poate rapid influența calitatea și rezultatele celorlalți indicatori. Totuși trebuie de menționat că aceste bănci activează în condiții ceva mai diferite decât celelalte fiindu-le aplicate regimuri speciale de supraveghere care presupun o reevaluare și clasificare mai strictă a activelor.

În partea de jos a clasamentului se regăsesc băncile caracterizate de o profitabilitate redusă generată de un volum excesiv a capitalului propriu și o politică de creditare mai austeră. Performanțele băncilor străine BCR Chișinău și BC Eximbank sunt afectate de profitabilitatea redusă și completate de o pondere mare a creditelor neperformante. Astfel, deși aceste bănci mențin un nivel ridicat de capital, acesta denotă o politică investițională conservatoare și mult mai prudentă, dar care generează pentru moment costuri de oportunitate înalte și o eficiență scăzută a activității generale a băncii. De asemenea, în condițiile unei cote de piață relativ reduse și orientate pe un anumit segment de clienți, aceste bănci reușesc generarea unor rezultate financiare sub cele înregistrate de media sau mediana din sector. Băncile mari sunt caracterizate de o profitabilitate înaltă în baza unui grad de îndatorare mult mai ridicat, în timp ce băncile mici continuă să dețină un volum consistent de capital propriu. Acest fapt determină în final profitabilitate, atât în termeni absoluți cât și în termeni relativi față de alte bănci. Totodată, pentru o activitate cu adevărat eficientă și sustenabilă, orice bancă are nevoie și de un portofoliu de active calitativ, or profitul obținut se poate eroda rapid pe seama pierderilor generate de creditele compromise.

Tabelul nr.2 Clasamentul performanței bancare, contribuția fiecărui indicator

Denumirea băncii	Poziția în clasament, Sep:17	Valoare finală	Capital		Lichiditate		Calitate Active		Profitabilitate		Indicatori de piață		
			C1	C2	L1	L2	A1	A2	P1	P2	I1	I2	I3
B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A.	 ➔	5.9	0.81	0.98	0.21	0.88	0.17	0.07	1.14	1.18	3.01	3.12	3.52
B.C. „Mobiasbanca” S.A.	 ➔	4.5	0.86	0.98	0.03	0.96	0.51	0.38	1.18	1.35	1.40	1.43	1.43
B.C. „Moldindconbank” S.A.	 ➔	4.3	0.85	0.88	0.10	1.00	-0.30	-1.14	1.24	1.65	2.13	2.23	2.20
B.C. „Victoriabank” S.A.	 ➔	3.8	1.00	0.68	0.21	1.00	-0.69	-0.04	0.96	0.93	1.96	2.06	1.40
B.C. „FinComBank” S.A.	 ➔	3.1	0.80	0.93	0.15	0.92	0.84	0.52	0.63	0.67	0.41	0.41	0.40
B.C. „ProCredit Bank” S.A.	 ➔	3.0	1.00	1.00	0.35	0.69	0.59	0.65	0.36	0.44	0.48	0.32	0.72
B.C. „EuroCreditBank” S.A.	 ↑	2.9	1.00	1.00	0.24	0.93	0.64	0.92	0.67	0.26	0.10	0.08	0.09
B.C. „Energbank” S.A.	 ➔	2.8	1.00	1.00	0.10	1.00	-0.14	0.11	0.99	0.77	0.39	0.37	0.31
B.C. „Comertbank” S.A.	 ➔	2.7	1.00	1.00	0.23	1.00	0.27	0.70	0.54	0.38	0.20	0.19	0.17
BCR Chisinau S.A.	 ➔	2.6	1.00	1.00	0.50	1.00	-0.08	0.66	0.49	0.26	0.22	0.18	0.18
B.C. „Eximbank” S.A.	 ↓	2.1	1.00	1.00	0.21	1.00	-0.87	0.04	0.40	0.26	0.68	0.61	0.58

Sursa: Calculele autorului în baza rapoartelor financiare ale băncilor comerciale

Tabelul nr. 3 Indicatorii Clasamentului performanței bancare

	Nr.	Indicator	Formula de calcul	Comentarii
Capital	C1	Suficiența capitalului ponderat la risc	$\text{CNT} / \text{Active ponderate la risc}$	Măsoară capacitatea capitalului de a acoperi eventuale pierderi de pe urma înrăutățirii calității activelor. Până la un anumit nivel este volumul de capital este binevenit, relevând imunitatea băncii, însă un indicator prea mare denotă o politică investițională pasivă, costuri de oportunitate înalte și o ineficiență înaltă a activității băncii.
	C2	Efectul de levier	$\text{Capital de grad I} / \text{Total Active}$	Controlează riscul expansiunii exagerate a activelor bilanțiere în raport cu capitalul. În condițiile unor active considerate cu risc zero sau foarte scăzut, poate avea loc expansiunea nelimitată a bilanțurilor fără a influența indicatorul de solvabilitate. Astfel, acest indicator vine să completeze imaginea asupra nivelului de adecvare a capitalului.
Lichiditate	L1	Lichiditatea pe termen lung	$\text{Active pe TL} / \text{Total Active}$	Măsoară capacitatea băncii de a face față eventualelor retrageri de depozite cu maturitatea financiară de peste 2 ani. Un indicator mai mare relevă o discrepanță mai mare dintre scadențele activelor și pasivelor băncii și un risc mai mare de lichiditate.
	L2	Lichiditatea curentă	$\text{Active lichide} / \text{Total Active}$	Măsoară capacitatea băncii de a face față unor eventuale retrageri de depozite cu scadența de până la 2 ani sau altor cereri de plată. Un indicator mai mare relevă un grad mai înalt de solvabilitate a băncii.
Calitate Active	A1	Ponderea creditelor neperformante	$\text{Credite neperformante} / \text{Total credite}$	Măsoară gradul de „intoxicare” a portofoliului de credite. Un indicator mai mare semnifică o calitate mai proastă a portofoliului de credite și potențiale pierderi mai mari. De asemenea, creditele neperformante au un impact semnificativ asupra rezultatelor generale ale băncii.
	A2	Soldul activelor neperformante nete / CNT	$\text{Active neperformante nete} / \text{CNT}$	Prezintă nivelul efectiv al capitalului în raport cu activelor neperformante nete. Soldul activelor neperformante nete reprezintă diferența dintre soldul activelor neperformante supuse clasificării conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale și suma reducerilor calculate pentru pierderi la activele neperformante
Profitabilitate	P1	Rentabilitatea activelor	$\text{Venit net} / \text{Nx12} / \text{Media Activelor}$	Rentabilitatea activelor măsoară eficiența utilizării activelor din punctul de vedere al profitului obținut și arată câți lei aduce sub formă de profit un leu investit în active. Un indicator mai mare semnifică o profitabilitate mai mare.
	P2	Rentabilitatea capitalului	$\text{Venit net} / \text{Nx12} / \text{Media Capitalului}$	Rentabilitatea capitalului măsoară profiturile băncii din punct de vedere a capitalului propriu subscris de acționari, respectiv profitabilitatea din perspectiva acționarilor. Acesta arată câți lei aduce sub formă de profit un leu investit în capital.
Indicatori de piață	I1	Valoarea activelor	Active totale	Determină volumul bunurilor unei bănci la un moment dat, respectiv bunurile materiale și cele financiare. Ținând cont că în cazul activității bancare activele sunt preponderent reprezentate de credite și alte investiții, nivelul acestui indicator prezintă mărimea cotei de piață pe întreg sectorul bancar.
	I2	Volumul depozitelor	Stoc total depozite	Prezintă volumul resurselor băncii atrase de la populație prin intermediul depozitelor bancare. Totodată, acest indicator prezintă rezultatul exercitării funcției de economisire a băncilor
	I3	Volumul creditelor	Stoc total credite	Prezintă volumul de finanțare acordat în cadrul activității de bază a băncii. Totodată, acest indicator prezintă rezultatul exercitării funcției de creditare a economiei reale de către bănci.

Tabelul nr. 4 Indicatorii selectați din rapoartele privind activitatea economico-financiară

	Capital		Lichiditate		Calitate Active		Profitabilitate		Indicatori de piață		
	C1	C2	L1	L2	A1	A2	P1	P2	I1	I2	I3
Media pe sectorul bancar	29.7	12.8	0.6	52.9	17.7	24.3	2.4	14.4	7064.8	5316.9	3102.6
B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A.	24.1	12.5	0.8	46.5	14.7	22.6	2.7	17.0	21284.4	16605.8	10911.4
B.C. „Comerțbank” S.A.	53.3	19.7	0.8	62.6	13.0	7.3	1.3	5.5	1426.3	990.4	518.7
B.C. „EuroCreditBank” S.A.	73.0	32.5	0.8	49.4	6.5	2.0	1.6	3.8	720.3	400.6	289.4
B.C. „Energbank” S.A.	38.5	14.9	0.7	58.5	20.2	21.7	2.4	11.1	2756.4	1943.3	962.8
B.C. „Eximbank” S.A.	58.1	20.1	0.8	55.4	33.1	23.3	1.0	3.7	4825.5	3246.6	1803.8
B.C. „FinComBank” S.A.	23.7	11.9	0.7	48.6	2.8	11.7	1.5	9.7	2922.6	2203.4	1237.7
B.C. „Mobiasbanca” S.A.	25.6	12.6	0.6	51.0	8.8	15.1	2.9	19.4	9879.1	7617.6	4433.8
B.C. „Moldindconbank” S.A.	25.2	11.3	0.6	54.7	23.0	51.9	3.0	23.8	15064.7	11872.6	6826.1
B.C. „ProCredit Bank” S.A.	30.0	13.8	0.4	36.6	7.3	8.6	0.9	6.4	3412.1	1692.6	2219.5
BCR Chisinau S.A.	102.6	25.3	0.3	63.1	19.2	8.2	1.2	3.7	1578.7	959.4	573.7
B.C. „Victoriabank” S.A.	31.7	8.7	0.5	63.0	29.9	25.4	2.3	13.4	13842.6	10953.3	4351.7

Sursa: Conform datelor publicate de Banca Națională a Moldovei în baza rapoartelor financiare ale băncilor comerciale

Tabelul nr. 5 Normalizarea indicatorilor în baza valorii de referință

	Capital		Lichiditate		Calitate Active		Profitabilitate		Indicatori de piață		
	C1	C2	L1	L2	A1	A2	P1	P2	I1	I2	I3
B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A.	0.81	0.98	0.21	0.88	0.17	0.07	1.14	1.18	3.01	3.12	3.52
B.C. „Comerțbank” S.A.	1.00	1.00	0.23	1.00	0.27	0.70	0.54	0.38	0.20	0.19	0.17
B.C. „EuroCreditBank” S.A.	1.00	1.00	0.24	0.93	0.64	0.92	0.67	0.26	0.10	0.08	0.09
B.C. „Energbank” S.A.	1.00	1.00	0.10	1.00	-0.14	0.11	0.99	0.77	0.39	0.37	0.31
B.C. „Eximbank” S.A.	1.00	1.00	0.21	1.00	-0.87	0.04	0.40	0.26	0.68	0.61	0.58
B.C. „FinComBank” S.A.	0.80	0.93	0.15	0.92	0.84	0.52	0.63	0.67	0.41	0.41	0.40
B.C. „Mobiasbanca” S.A.	0.86	0.98	0.03	0.96	0.51	0.38	1.18	1.35	1.40	1.43	1.43
B.C. „Moldindconbank” S.A.	0.85	0.88	0.10	1.00	-0.30	-1.14	1.24	1.65	2.13	2.23	2.20
B.C. „ProCredit Bank” S.A.	1.00	1.00	0.35	0.69	0.59	0.65	0.36	0.44	0.48	0.32	0.72
BCR Chisinau S.A.	1.00	1.00	0.50	1.00	-0.08	0.66	0.49	0.26	0.22	0.18	0.18
B.C. „Victoriabank” S.A.	1.00	0.68	0.21	1.00	-0.69	-0.04	0.96	0.93	1.96	2.06	1.40

Sursa: Calculele autorului în baza rapoartelor financiare ale băncilor comerciale

* Ținând cont că un nivel prea mare al capitalului în raport cu activele denotă o politică investițională pasivă, costuri mari de oportunitate și o ineficiență a activității băncii, valoarea maximă normalizată a acestui indicator este stabilită la 1.